

Slots- og Kulturstyrelsen

[Click here to enter text.](#)

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

28. april 2025
Jour. nr.: 25/04825

Høring om fredning af Svanemølleværket, København

Det Særlige Bygningssyn har på sit møde den 27. marts 2025 indstillet, at Svanemølleværket, bestående af *Kulgård, kraftværksbygning og omgivende mur med, skur og vagtbygning samt asfaltbelægningen indenfor muren og omklædningsbygningen for havnearbejdere*, Lautrupsgade 1, 2100 København, matrikel nummer 5855 og 4796 Udenbys Klædebo Kvarter, Københavns Kommune, bliver fredet.

Bygningssynets indstilling

Bygningssynet drøftede sagen, herunder fredningsgrebets relevans og nødvendighed over for en bevarende lokalplan eller udpegning som bevaringsværdig. Synet indstillede følgende: Det Særlige Bygningssyn finder "at kraft- og varmeværket (*1950-53 af L. Hygum og Peder Christiansen*) med omgivende mure samt vagtbygningen, jernbanesporet og skuret mod syd og omklædnings-bygningen for havnearbejderne mod nord har de væsentlige kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning.

Svanemølleværket er udtryk for en afgørende ændring i 1900-tallets energiforsyning: skiftet fra decentral kraftproduktion til central, og fortæller dermed om afgørende træk i den samfunds-mæssige udvikling samt om brugen af fossile brændstoffer, der var en afgørende del af det danske samfunds industrialisering.

Svanemølleværket viser, hvordan kraftteknologien i løbet af mellemkrigstiden blev forbedret og raffineret, således at ydeevnen blev mangedoblet, selvom princippet bag var det samme. Det viser sig i bygningsanlægget især ved, at kedelhuset er meget større og især højere end i ældre anlæg som f.eks. Østre Elektricitetsværk i København. Det skyldes især, at kedlerne blev større og dampen udnyttet mere effektivt. Mellembygningen med fødevandbeholdere og -pumper skyldes det øgede behov for vand til kedlerne, og som ikke findes i de ældre anlæg.

Kulgården er ikke alene karakteristisk for anlægget men afgørende, for kul var det foretrukne brændstof langt op i 1960'erne, og der blev brændt store mængder. Derfor er muren omkring kulgården af væsentlig betydning for forståelsen af værkets oprindelige funktion. Ud over at muren er med til at sætte rammen om Svanemølleværket, styrker den også hierarkiet mellem værkets enkelte dele.

Beliggenheden ved havnefronten er også karakteristisk, fordi man brugte havvandet som kølevand i store mængder, og fordi kulskebene let kunne lægge til kaj her. Desuden er værket placeret tæt ved jernbanen for at lette transporten af tunge maskindele til og fra værket.

Arkitektonisk er der sket en omvurdering af Svanemølleværkets værdi i de senere år, idet værket blev kritiseret ved opførelsen, men i dag vurderes værkets arkitektoniske kvaliteter højt. De arkitektoniske værdier knytter sig til værkets monumentale form, der symboliserer elektricitetens betydning for samfundet og at den anvendte teknologi var tidens bedste. Samtidig associerer Svanemølleværkets forenkede klassicisme til amerikansk industri- og kontorarkitektur og afspejler den stærke inspiration fra USA i årene efter Anden Verdenskrig.

Svanemølleværkets bygninger står i dag stort set uændrede siden opførelsen og er dermed det bedst bevarede centraliserede kraft- og varmekværk fra tiden før indførelsen af blokanlæg i 1958, hvilket Slots- og Kulturstyrelsens gennemgang af "Centraliserede kraftværker i Danmark 1907-2023" viser."

Høring

Bemærkninger om fredning kan sendes til Slots- og Kulturstyrelsen på cfk@slks.dk. Bemærkningerne skal være modtaget **senest den 15. august 2025**.

Herefter vil Slots- og Kulturstyrelsen senest 3 måneder efter denne dato beslutte, om bygningen skal fredes.

Bemærkninger vil indgå helt eller delvist i afgørelsen og kan evt. blive offentliggjort i deres helhed.

Konsekvenser

Indtil fredningssagen er afgjort, må der ikke foretage bygningsarbejder og lignende, som rækker ud over almindelig vedligeholdelse, medmindre der er givet tilladelse fra Slots- og Kulturstyrelsen.

Undtaget herfra er visse typer af bygningsarbejder, som kan iværksættes på grundlag af skriftlig underretning, jf. § 10, stk. 5, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Reglerne herfor fremgår af bekendtgørelse nr. 1565 af 9. december 2024 om hvilke bygningsarbejder i fredede bygninger der ikke kræver forudgående tilladelse.

Dette følger af § 6, stk. 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

Offentlig bekendtgørelse

Offentlig bekendtgørelse af forslaget sker på styrelsens hjemmesiden www.slks.dk med oplysning om fristen for indsendelse af bemærkninger.